

POLITIHØGSKOLEN

Justisdepartementet, Sivilavdelinga
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

▼ Vår dato
12.05.2010
▼ Vår referanse
2009/00606
▼ Saksbehandler
Marit Katharina Kvaal
▼ Deres referanse
200703771- / BNG

Høyring - NOU 2009: 12 Et ansvarlig politi

Vedlagt oversendes høringsuttalelse fra Politihøgskolen angående NOU 2009 12 Et ansvarlig politi.

Vi har konsentrert vår uttalelse rundt de punkter i NOUen som er mest sentrale sett i forhold til høgskolens oppgaver og ansvar.

Politihøgskolen beklager at det av ulike årsaker har tatt så lang tid å avgi et høringsvar.

Med hilsen

Hans Sverre Sjøvold
Sjef for Politihøgskolen

Marit Katharina Kvaal
seniorrådgiver

vedlegg: høringsuttalelse PHS

▼ ▼ ▼ **POLITIHØGSKOLEN**
▼ ▼ ▼ Stenrådsveien 5
▼ ▼ ▼ Pb 5027 Majorstuen, 0301 Oslo
▼ ▼ ▼ Tlf +47 23 19 99 00 • Faks +47 23 19 99 01
▼ ▼ ▼ Org.nr 974 761 017 • Giro 7694.05.08335
▼ ▼ ▼ www.phs.no • post@phs@phs.no

▼ **Avdeling Bodo**
▼ Stekkåsveien 1
▼ Pb 6004, 8002 Bodo
▼ Tlf +47 75 58 80 00
▼ Faks +47 75 58 80 30
▼ phsbodo@phs.no

▼ **Utdanningscenter Kongsvinger**
▼ Motjernsvegen
▼ Pb 100, 2201 Kongsvinger
▼ Tlf +47 62 82 59 00
▼ Faks +47 62 82 59 50
▼ postkongsvinger@phs.no

▼ **Justissektorens kurs- og øvingscenter**
▼ Fredriksværn Verft
▼ Pb 204, 3291 Stavern
▼ Tlf +47 33 13 43 00
▼ Faks +47 33 13 43 02
▼ www.stavernjko.no • jkstavern@phs.no

Høringsuttalelse NOU 2009:12, Et ansvarlig politi - Åpenhet, kontroll og læring.

Det vises til høringsbrevet.

Politihøgskolen støtter i hovedsak utvalgets anbefalinger oppsummert i kapittel 13, men har følgende kommentarer:

Opplæring, rutiner og praksis ved innbringelser, pågripelser og bruk av politiarrest (kapittel 9)

"Det bør innføres en regodkjennning/ autorisasjonsordning for lokale instruktører som har opplæringsoppgaver i forbindelse med ordensstjeneste og arrestasjonsteknikk".

PHS tilbyr i dag en godt utprøvd og innarbeidet instruktørutdanning for blant annet politioperativt personell. Instruktører som skal gjennomføre opplæring innenfor arrestasjonsteknikk får tilbud om en egen spesialutdanning med varighet av to uker etter godkjent instruktørutdanning. Det er imidlertid i dag ingen spesielle krav om at instruksjon i faget i politidistriktene blir utført av kvalifisert (utdannet) personell. Innføringen av et slikt krav vil kunne gi en betydelig forbedring av dagens praksis. Når det gjelder regodkjennning/ autorisasjonsordning, kan dette være årlige instruktørsamlinger i regi av PHS der hovedinstruktører fra alle politidistriktene blir oppdatert i faget, herunder nye krav, og får anledning til erfaringsdeling. Slike instruktørsamlinger gjennomføres i dag innenfor flere andre fagområder og vurderes som meget hensiktsmessig for systematisk oppdatering i faget.

Bachelorutdanningen har sterkt fokus på betydning av helse- og omsorgsmessige vurderinger, enten det er i innbringelses-/ pågripelsessituasjoner eller i arrest. I det nye tverrfaglige faget Kommunikasjon og konflikthåndtering (B1) benyttes rollespill/praktiske caser der god kommunikasjon er svært sentralt. Ny lærebok i arrestasjonsteknikk har sterkt fokus på helse- og skaderisiko.

Læreboka arrestasjonsteknikk er kvalitetssikret. I 2009 ble det opprettet en nasjonal referansegruppe, med medlemmer fra Politihøgskolen og ytre etat, som samles 3-4 ganger i året. Politihøgskolen kaller inn og leder møtene. Politihøgskolens har også hatt god faglig dialog med Den norske legeföreningen for å kvalitetssikre endringer i arrestasjonsteknikker. Det er tatt initiativ til å formalisere fortsatt samarbeid med legeföreningen.

Det er etablert formelt samarbeid (NORCOP) med de nordiske land for å utveksle erfaringer vedrørende blant annet ulike arrestasjonsteknikker, herunder helse- og skaderisiko. Årlig informasjonsinnsamling knyttet til helse- og skaderisiko skal i henhold til avtale skriftliggjøres. Det ble utarbeidet egen rapport i 2009.

I bachelorutdanningen er hjemmelsgrunnet for bruk av håndjern sentralt i ulike deler av undervisningen, også undervisning i arrestasjonsteknikk.

"Obligatorisk grunnutdanning for arrestforvarere må innføres, og det må fastsettes regler for at slik obligatorisk grunnutdanning skal være gjennomført en viss tid etter ansettelse."

PHS har siden 2007 tilbudt et studium i begrenset politimyndighet for blant annet arrestforvarere. Studiet tilbys i to moduler på totalt 20 studiepoeng. En obligatorisk grunnutdanning for arrestforvarer bør etter vår mening ikke være et høyskolestudium, men en mer yrkesrettet opplæring av kortere varighet. En slik opplæring kan utvikles og eventuelt organiseres i regi av PHS, blant annet som en kombinasjon av lokal og sentral opplæring.

Det er generelt grunn til å se på ulike autorisasjonsordninger i politiet. I en slik ordning ligger en garanti for et grunnleggende kompetansenivå. De finnes på mange områder, særlig innenfor praktiske operative disipliner.

Erfaringslæring (kapittel 12)

Som den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten, må PHS ha en ledende rolle i innhenting, kvalitetssikring, formidling og evaluering av ulik fagkunnskap. Dette har blant annet resultert i etableringen av, og involvering i, nasjonale og internasjonale samarbeidsarenaer både innenfor forskning og utdanning. Det er vesentlig at Politihøgskolen, i enda større grad enn hva som er tilfelle i dag, inngår i slike fagledende nasjonale og internasjonale nettverk. Det er også vesentlig at PHS har en tydelig rolle i behandling og formidling av erfaringer, enten dette skjer gjennom utdanning eller forskning. I denne sammenheng er det viktig at Politidirektoratet som overordnet ansvarlig for erfaringslæring, utvikler en samarbeidsmodell som understøtter og forsterker det eksisterende forsknings- og utdanningssystemet i politiet. En bevisst bruk av Politihøgskolen og andre særorganer i dette arbeidet bør utvikles. For Politidirektoratet vil det være viktig å identifisere områder hvor det er naturlig å ha egen spisskompetanse og hvor det er tilstrekkelig å ha kompetanse på å etterspørre og styre/koordinere andres kompetanse..

Kripos tok for noen år siden initiativ til å bygge opp en faglig nettportal for politi- og lensmannsetaten. Portalen (KO:DE) er nå i ferd med å ta form. Det gjenstår imidlertid noen overordnede avklaringer før blant annet rolle- og ansvarsforhold på plass. Fagportalen vil, som et supplement til Politihøgskolens kjernevirksomhet, kunne bidra til å spre erfaringslæring og informasjon om hva som til enhver tid er "gjeldende lære". Det er derfor viktig at overordnede spørsmål snart blir avklart. Målet bør være at KO:DE utvikles som en integrert del av intranettet for politiet.

Kartlegging av holdninger og en test av ferdigheter i arrestasjonsteknikk

Høgskolelektor ved Politihøgskolen, Anders Lohne Lie har med støtte fra Politidirektoratet gjennomført et større Forsknings- og utviklingsprosjekt om politiets ferdigheter i arrestasjonsteknikker. Rapporten bygger på data fra en kartleggingsundersøkelse og en praktisk ferdighetstest knyttet til politiets bruk av fysisk makt. Ved kartleggingsundersøkelsen var det 2860

respondenter. Dette utgjør 60,3 % av det totale utvalget (4742). Det var 199 respondenter som gjennomførte den praktiske ferdighetstesten.

Her følger et sammendrag av funnene og anbefalingene:

- Resultatene viser at 59 % av politiets innsatspersonell ikke har tilfredsstillende minimumsferdigheter i pågripelsesteknikker.
- De fleste av politiets innsatspersonell trener 1–3 ganger i året. Dette tilsvarer den pålagte årlige treningen som er regulert gjennom temalistene for operativ trening.
- Ved å sammenlikne ferdigheter og treningsmengde kan det synes som at innsatspersonellet bør trene ca. 1 gang i måneden, eller mer for å tilegne seg tilfredsstillende ferdigheter i pågripelsesteknikker.
Vi ser her at det er en divergens mellom den faktiske treningsmengden og den anbefalte treningsmengden.
- Innsatspersonellet opplever at det er liten mulighet til å trene arrestasjonsteknikk i forhold til de krav tjenesten stiller.
De opplever videre at det i liten grad er tilrettelagt for trening i arrestasjonsteknikk ved tjenestestedene, enten det er egentrening eller trening med instruktør.
- 50 % av innsatspersonellet har benyttet halsgrep i løpet av tjenesten. Det kan imidlertid synes som bruken av dette grepet avtar. Det er særlig nedgang blant de som er utdannet etter 2006.
- Ferdighetene i kontrollteknikken sideleie synes å være lik den generelle ferdigheten i pågripelsesteknikker. Det vil si at ca. 56 % av innsatspersonellet ikke behersker denne teknikken. Dette til tross for at det har vært et særlig fokus på faremomentene knyttet til bruk av mageleie de siste årene. Teknikken sideleie ble innført med utgangspunkt i den såkalte Obiorasaken i 2006, der en person trolig døde som resultat av å bli plassert i mageleie.
- Den medisinske evalueringen av pågripelses- og kontrollteknikkene konkluderer med at teknikkene er forsvarlige når det gjelder å begrense skadepotensialet i pågripelsessituasjonen, så langt dette er mulig (appendiks 1).
- Det er gjennomført en datainnsamling der en kan sammenlikne hvordan fokuset på helse- og skaderisiko er ivarettatt ved politiutdanningene i Sverige, Finland, Island og Norge (appendiks 2).
- Grep og kontrollposisjoner som på mange måter er utgangspunktet for rapporten, blir halsgrep, mageleie og sideleie presentert og beskrevet i appendiks 3.

Gjennom en kartlegging av holdninger og en test av ferdigheter i AT har denne rapporten gitt et bilde av politiets holdninger og ferdigheter i AT. Ferdighetstesten avdekket at 59 % av politiets innsatspersonell ikke behersker minimumsferdighetene i arrestasjonsteknikk. Det er klare indikasjoner på at ferdigheter og treningsmengde henger sammen når det gjelder ferdigheter knyttet til AT. Vi ser at alle som trener en gang i måneden eller mer, har tilfredsstillende ferdigheter i arrestasjonsteknikk, mens de fleste trener kun 1–3 ganger i måneden.

Rapporten stiller noen spørsmål knyttet til hvorfor vedlikehold av ferdigheter innenfor AT er viktig. Her pekes det på ulike forklaringer:

- Innsatspersonellets opplevelse av mulighet til å trene arrestasjonsteknikk. De fleste mener de har liten mulighet til å trene i forhold til polititjenestens krav. Dette gjenspeiles blant annet i lite organisert og uorganisert trening på lokalt tjenestested.
- Videre viser kartleggingsundersøkelsen at halvparten av innsatspersonellet har benyttet halsgrep i tjenesten. I dette spørsmålet er det imidlertid viktig å ta forbehold om hvorvidt det er utført i en nødvergesituasjon eller ikke.
- Det er en sammenheng mellom alder/tjenestetid og bruk av halsgrep i undersøkelsen. Dette synliggjør en positiv nedgang i bruken av denne ulovlige pågripelsesteknikken.
- I forbindelse med kontrollteknikken mageleie ser vi at det tross for et bevisst fokus på denne teknikken, gjennom lærebok i arrestasjonsteknikk, rundskriv fra POD og instruktørsamling, ikke er bedre ferdigheter i denne teknikken enn det er i de generelle ferdighetene i arrestasjonsteknikk.

Rapporten diskuterer bruken av maktmidler i relasjon til maktpyramiden. Rapporten konkluderer med at det fremkommer en "sunn" balanse i bruk av maktmiddel. Med dette menes det at de kraftigste maktmidlene benyttes minst, mens den minste maktanvendelsen (i denne sammenhengen fysisk makt gjennom transport og pågripelsesteknikker) benyttes mest.

Denne rapportens viktigste funn er det lave ferdighetsnivået til innsatspersonellet. Det er av den grunn skissert konkrete tiltak:

- **Det bør innføres en årlig godkjenning i arrestasjonsteknikk, på lik linje med skytegodkjenningen.**
- **Det anbefales også obligatorisk trening for innsatspersonellet. Det bør forekomme minimum en gang pr. måned.**
- **Økt instruktørkompetanse (AT) i politidistriktene, der disse instruktørene jevnlig gjennomfører oppdatering og regodkjenning.**

Videre anbefales en evaluering av i hvilken grad kunnskap og ferdigheter i opplæringen ved Politihøgskolen nedfeller seg som gjeldende praksis i politietaten. Selve kjernen i all kunnskapsformidling vil være at kunnskapen når frem til brukeren, som i dette tilfellet er innsatspersonellet i norsk politi.

Det er nærliggende å knytte denne rapporten til *NOU 12:2009, Et ansvarlig politi – Åpenhet, kontroll og læring*. I denne utredningen presenteres ulike aspekt knyttet til politiets bruk av fysisk makt. Sammen gir disse arbeidene et godt utgangspunkt for et målrettet utviklingsarbeid i forbindelse med fysisk maktbruk.